

УДК 374.016.091.212.2:811.161.2'243

“СОНЦЕ В ДОЛОНЯХ”, АБО ПЕРШИЙ ДОСВІД СЕРТИФІКАЦІЇ ЗНАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В СУБОТНІЙ ШКОЛІ МІСТА ФРАНКФУРТА-НА-МАЙНІ

Олександра Антонів

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 050 532 54 70
ел. пошта: lesya.antoniv@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8114-2486>*

У статті розглянуто процедуру проведення сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної. Описано складові сертифікаційної роботи, окреслено етапи підготовки матеріалів, проаналізовано позитивні результати співпраці з освітянами суботньої школи, вказано на важливість підтримки українськомовного середовища за кордоном і врахування викликів сучасної ситуації.

Ключові слова: сертифікаційний іспит з української мови як іноземної, Стандарт Львівського національного університету імені Івана Франка, українська мова як іноземна, рівні володіння українською мовою як іноземною.

Сертифікація знань з української мови як іноземної – проблема не нова, проте ще й досі не вирішена на державному рівні. Ще донедавна не було чітко визначено рівнів володіння українською мовою й обсяг матеріалу, який би охоплювали ці рівні.

Рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року було схвалено “Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою (A1-C2)”, які перед тим були представлені на сайті МОН України для громадського обговорення. Автори Стандартизованих вимог вдячні всім колегам в Україні і за кордоном, які надіслали поради й зауваження стосовно тексту вимог. 2020 року “Стандартизовані вимоги” були опубліковані для широкого загалу [2]. У Наказі Міністерства освіти і науки України №399 від 27.03.2019 було затверджено дорожню карту імплементації статті 7 Закону України “Про освіту” в закладах загальної середньої освіти на 2019–2023 роки, де одне із завдань (пункт 7.1) – розробка сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної за рівнями – покладено на Український центр оцінювання якості освіти. Зараз триває робота над укладанням бази тестів з української мови як іноземної, а також на часі юридичні питання щодо проведення таких державних сертифікаційних іспитів.

У Львівському національному університеті імені Івана Франка 2012 року було затверджено Стандарт Львівського національного університету імені Івана Франка з української мови як іноземної (протокол 36/2 засідання Вченої ради ЛНУ ім. Івана Франка від 29 лютого 2012 р.), який на той час став першим документом в Україні, що відповідно до *Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти* визначав шкалу рівнів володіння українською мовою як іноземною, містив опис вимог до кожного з рівнів та процедуру проведення тестування. Нова редакція Стандарту Львівського національного університету імені Івана Франка з української мови як іноземної з’явилася 2018 року [1]. У ній подано вимоги до кожного рівня володіння українською мовою як іноземною.

Завдяки цьому Стандарту іноземні громадяни чи особи без громадянства, незалежно від того, де вони вивчали українську мову, за якими програмами і планами, можуть підтвердити свій рівень володіння українською як іноземною під час сертифікаційного іспиту й отримати відповідний сертифікат Львівського національного університету імені Івана Франка.

2020 року дев'ять сертифікатів ЛНУ ім. І. Франка про знання мови на рівнях В1 і В2 отримали випускники суботньої школи “Сонце в долонях” у Франкфурті-на-Майні. Цьому приємному результату передувало кілька етапів: 1) підписання угоди між Львівським Університетом та Українським товариством у Франкфурті-на-Майні; 2) ознайомлення викладачів із вимогами сертифікаційного іспиту; 3) консультації щодо проведення процедури іспиту; 4) сам іспит.

Хочу відразу зазначити, що заангажованість викладачів суботньої школи “Сонце в долонях” та керівника закладу п. Роксолани Рахлецької дали змогу чітко структурувати сам процес на кожному з етапів. Протягом року викладачі сумлінно тренували своїх учнів, самі укладали пробні тести, навіть провели пробний екзамен перед самим проведенням іспиту.

Сертифікаційний екзамен складався з 4 частин, у яких перевіряли компетентність розуміти і продукувати усний та писемний тексти. Тест вважали складеним, якщо за кожну частину (читання, аудіювання, говоріння та письмо) претенденти набирали не менше 60% балів. Тобто сертифікат не можна отримати, якщо одну з частин не складено успішно.

Усі тексти, використані в екзаменаційній роботі, були автентичними і пройшли попередню апробацію в іншомовній аудиторії.

Спробуємо коротко проілюструвати наведену вище інформацію зразками тестів рівня В2 для вікової категорії 12–14 років.

Частина **читання** містить п'ять завдань: на загальне та детальне розуміння інформації, на граматичну й лексичну компетенцію, а також на розуміння засобів логічної зв'язності текстів. Застосовано тести з альтернативною відповіддю, тести з множиним вибором варіантів, тести на співвіднесення частин повідомлення. Загальний час для виконання частини читання – 60 хвилин. Максимальна кількість балів – 40. До кожного із завдань подано зразок заповнення бланку відповідей.

Перше завдання містило текст (250–270 слів), до якого подано питання з альтернативними відповідями (права/неправа). Запитання сформульовано на загальне та детальне розуміння писаного тексту.

Чотири поради, як встигати все робити

Ми знаємо, як складно влаштувати вдома свій робочий день. Саме тому ділимося **дівими** принципами тайм-менеджменту. Секрети настільки “смачні”, що сподобаються навіть дошкільнятам.

Принцип швейцарського сиру. Сир – це велике завдання: важливе і складне настільки, що ви не знаєте, як до нього підступитися, не розумієте послідовності виконання дій. Тому почніть його вирішувати, прогризаючи дірку з будь-якого боку. Не важливо, звідки ви почнете гризти, тут треба просто із чогось почати. Після кількох таких дірок ви вже краще розумієте суть завдання і можете спланувати послідовність дій для його виконання.

З'їсти жабу. Жаба – це найбільш неприємна справа, те, що нам зовсім не подобається. У навчанні жабою буде найбільш неулюблений урок – от з нього і треба починати. Якщо починаємо цю жабу їсти – тренуємо свої слабкі навички, то й сама справа стає простішою.

Зразок:

№ з/п	Речення	Правда	Неправда
0.	Метод швейцарського сиру полягає в тому, що складне завдання треба виконувати послідовно від початку.		×
1.	Починати виконувати завдання малими порціями – суть методу “З’їсти жабу”.		
2.	Ділити продукт на маленькі шматки – не означає ділити завдання на частини.		

...

Друге завдання – це короткі тексти новин, які потрібно поєднати з відповідними заголовками. Дві новини є зайвими. Отже, завдання на загальне розуміння інформації.

<p>А. На італійській фермі народилося п’ятеро цуценят, одне з них має рідкісну зелену шерсть. Про це повідомляє ВВС. Песика назвали Фісташкою. Усі інші його брати та сестри мають білу шерсть, як і їхня мати. Білих цуциків фермер віддасть в інші домівки, а Фісташку залишить собі та вчитиме його доглядати за вівцями. Фермер розповів, що зелений – це символ надії та удачі.</p>	<p>Б. Українські гіді випробували новий маршрут, який популяризує цікаві туристичні місця. У межах туру учасники відвідали етнокомплекс «Українське село», де мали змогу ознайомитися з хатинами із 6 різних куточків України. До будиночків можна зазирнути й на власні очі побачити побут України XIX століття. На території комплексу є власний зоопарк, також тут можна навчитися гончарного мистецтва, випікання хліба в печі, ковальської справи.</p>
<p>В. На Херсонщині вирощують гарбузи, які йдуть на експорт у Велику Британію та Арабські Емірати. Вони невеликі за розміром – тут свої стандарти та вимоги, і смакувати ними можна навіть сирими. До речі, такі ж гарбузики продають і в супермаркетах України. Транспортують гарбуз у Велику Британію автотранспортом – обходить одна машина в 3-3,5 тисячі доларів.</p>	<p>Г. У Всеукраїнському центрі вишивки і килимарства на Потавщині, створили вишиванку для королеви Великої Британії. Вишивка “білим по білому” — найбільш трудомістка. Полтавському вишиванку можна впізнати за дуже багатим, складним та водночас ніжним оздобленням рукавів. Рослинний і геометричний орнаменти в цьому регіоні об’єднуються. Улюблені рослинні мотиви – гілка або зламане дерево. Основні геометричні мотиви – хрестик, ромб, трикутник, зірки.</p>

...

№ з/п	Заголовок	Новина
0.	Мандруй Україною.	Б
1.	Бережіть себе!	
2.	Овочі на продаж.	
3.	Дивна дружба.	

...

Третє завдання мало на меті перевірити розуміння комунікативних намірів і відповідей на ці комунікативні наміри. Тож екзаменаційна робота містила інтерв'ю, у якому збережено послідовність питань (11), але в хаотичному порядку подано відповіді. До кожного запитання претендент мав дібрати правильну відповідь.

Розмова з дитячим письменником Жаком Жаб'є

0. Чому саме Жак Жаб'є?	А. Ми любимо з дітьми робити піцу. Це один із засобів спілкування з ними. Я дозволяю дітям місити борошно, обвалювати тісто, те, що зазвичай не дозволяють бабусі.
1. Коли ви вперше зрозуміли, що хочете бути письменником?	Б. Жаб'є – колишня назва Верховини – столиці Гуцульщини. То край творчих, креативних людей, які люблять життя. Хочу бути подібним до них.
2. Ви надасте перевагу більше поезії чи прозі?	В. Робота в університеті постійно вимагає залучення, безперервного руху, праці. Як на мене, чергування творчості і професійної діяльності йде на користь обом.

Четверте завдання перевіряло, чи розуміє претендент, як побудовано текст, які є засоби зв'язності. На місці пропусків треба було вписати відповідну букву із пропущеною частиною.

Чотири риси, які відрізняють мільйонерів від усіх інших

Універсального підходу до успіху не існує, (0) 3 які варто перейняти у найдосвідченіших світових лідерів. Вони є у всіх успішних людей: (1) _____.

1. Вони не бояться невдач. Як свідчать дослідження, (2) _____. Багато ваших ідей можуть не спрацювати. Партнери можуть відмовитися від співпраці. Але успішні люди не дозволяють жодному з цих пунктів заважати їм. Замість цього вони вчаться на своїх невдачах.

2. Вони мріють масштабно. Одна з найкращих рис Ілона Маска – (3) _____ від будівництва підземних тунелів для подолання заторів на дорогах до підключення нашого мозку до комп'ютерів. І саме ця риса допомагає знаходити мотивацію не звертати зі свого шляху.

...

А) але є кілька рис,

Б) що найблискучіші ідеї він придумує,

В) замість того, щоб

П'яте завдання містить два різновиди: на основі коротких текстів перевіряли лексичну і граматичну компетенцію претендентів. На місці пропусків треба було вставити один із запропонованих варіантів (А, Б, В чи Г).

Навички 2020

Раніше ми говорили про те, що має давати школа та виш для успішного (0) Б. Але в той самий час ти розумієш, що навчання стає більш самостійним, тому все у твоїх руках.

Сьогоднішні підлітки та студенти будуть кардинально (1) _____ професію близько 5 разів за життя. Аби встигати за змінами світу, треба вміти швидко перевчитися. Щоб опанувати цю навичку, візьми будь-яку тему, яка для тебе – “темний ліс”. Ядерна фізика чи правила створення веб-сторінок. Вивчи тему (2) _____

...

0.	А. теперішнього	Б. майбутнього	В. минулого	Г. сьогодення
1.	А. змінювати	Б. чекати	В. робити	Г. вибирати
2.	А. актуально	Б. максимально	В. очевидно	Г. пізно

...

Як правильно обрати якісний онлайн-курс?

Зараз (0) А кількість онлайн-курсів стала доступна не тільки українською, а й англійською та іншими мовами. Ще 5–6 років тому було мало безкоштовних масових онлайн-курсів, тепер їх десятки (1) _____ по всьому світу, і питання в тому, як знайти найкращий з них. Я рекомендую почати пошук із перегляду каталогів онлайн-курсів CourseTalk і ClassCentral. На кожній із (2) _____ платформ можна знайти онлайн-курси від десятків світових платформ. ...

0.	А. велика	Б. велику	В. великій	Г. великою
1.	А. тисячі	Б. тисячами	В. тисяч	Г. тисячам
2.	А. цих	Б. цими	В. ці	Г. цим

...

Частина **слухання** містить 3 завдання: аудіотекст для загального і детального розуміння тексту, аудіотекст для зіставлення інформації а також 5 коротких аудіозаписів, до кожного з яких подано 2 завдання: 1) з альтернативною відповіддю (правда/неправда) та 2) множинного вибору. Загальний час тривання – 30 хв. Аудіотексти звучали двічі через вказані проміжки часу, щоб претенденти могли позначити відповіді.

Перше завдання полягало у прослуховуванні тексту двічі і заповненні таблиці з альтернативними відповідями (правда/неправда). Нижче наводимо уривок скрипту оригінального аудіотексту.

Скрипт:** Бути блогером у 21 столітті – це модно, цікаво і прибутково. Але чомусь одним вдається набрати багатотисячну аудиторію, а інші лише створюють контент, та грошей з цього не мають. То що це за професія блогер? Ми порахуємо гроші блогерів і з'ясуємо, скільки ж вони заробляють. Почуємо історії успіху відомих блогерів із різних сфер і обов'язково введемо формулу популярності у соціальних мережах. Я, Марина Кулікова, і Оксана Маловічко працюємо сьогодні для Вас, і це програма “Жити краще”. Щодівторка і щоп'ятниці ми традиційно покращуємо ваше життя дієвими порадами і цікавими ідеями. І сьогодні настала черга блогерства. Так, нарешті. І вчитимемося ми сьогодні у найкращих. Тож з нами на скайп-зв'язку **онлайн-підприємець, блогер, мандрівник, письменник, і просто дуже талановита людина – Орест Зуб.

- Вітаємо вас у нашому ефірі.

- Привіт. Я скажу: у вас дуже тематична передача “Жити краще”. Я вірю тому, що блогінг може покращити життя кожної людини. І навіть це можливість для покращення свого бізнесу.

Що ж, наші слухачі готові зрозуміти, як це можна зробити і якраз від вас, Оресте, вони планують почути таку корисну інформацію. А ми вже знаємо, що ви відвідали понад 120 країн і зараз теж під час нашого ефіру перебуваєте далеко від України, у Туреччині. Ви мандруєте світом і це все пишете у соціальних мережах, знімаєте відео для свого ютуб-каналу. Скажіть, хто, на вашу думку, блогер зараз, у наш час? ...

Друге завдання містило 5 коротких аудіотекстів (до 10 секунд). Кожен із текстів претенденти слухали двічі. До кожного аудіотексту подано 2 типи питань: з альтернативною відповіддю (правда/неправда) і з множинним вибором.

Зразок:

01) Якщо Соломія не працює, то вона ...

- а) читає;
б) фотографує;

✓ в) мандрує.

02) У жінки нема багато інтересів.

Правда ✓ **Неправда.**

Третє завдання вимагало від претендентів на основі прослуханого двічі тексту поєднати події із певними цифровими показниками.

Скрипт: Євротиждень відбувається з 5 по 22 жовтня та поєднує 3 тематичні тижні.

5–9 жовтня – розвиток потенціалу громадян.

12–16 жовтня – об’єднання та кооперація.

19–22 жовтня – Зелена Європа, Зелений курс (Greenddeal), амбітний план перетворення Європи у кліматонейтральний регіон до 2050 року.

Платформа Євротижня – можливість консолідувати зусилля задля його втілення.

Україна вперше за 18 років існування євротижня бере у ньому участь. Наша мета – презентувати Український досвід на прикладах найбільш авторитетних галузевих асоціацій та їх проєктів у рамках зеленого курсу.

I. Європейський тиждень регіонів та міст		II. Дата або час	
0.	Європейський тиждень проходить	5–22 жовтня	A
1.	Тематичний тиждень “Розвиток потенціалу громадян” триває	18 років	B
2.	Тематичний тиждень “Об’єднання та кооперація” –	18–23 жовтня	B

Частина *говоріння* також містить 3 частини.

У першому завданні треба за допомогою 7–10 речень описати світліну (людей, ситуацію, в яку вони потрапили).

Друге завдання передбачає час на підготовку – 10 хвилин, оскільки претендент із 5 тем мав вибрати одну й підготувати монологічне висловлювання (20 речень) на обрану тему (висловити своє ставлення, зв’язно будувати розповідь, підкріплювати її прикладами).

Якщо перші два завдання були для перевірки монологічного мовлення, то третє передбачає компетенцію у створенні діалогу: треба ініціювати і провести діалог із партнером відповідно до описаної ситуації (7–10 реплік з одного боку).

Частина *письмо* складається з двох різних за обсягом завдань.

Перше завдання – висловити письмово свій погляд на означену в завданні тему за певним планом (250–270 слів), наприклад:

Ми часто прагнемо нових вражень, зустрічей з новими людьми. Деколи забуваємо про давніх друзів, тих, хто завжди поруч і готовий прийти на допомогу у скрутний час. Дехто вважає, що в сучасному світі не існує поняття дружби, кожен сам за себе. Яким є ваш погляд на цю проблему?

У тексті висвітліть такі пункти:

1. Чи є у вас справжній друг/подруга?
2. Опишіть його / її.
3. Поясніть, чому ви вважаєте його / її справжнім другом/подругою.
4. Розкажіть про різні ситуації, в які ви потрапляли.
5. Узагальніть: які риси ви цінуєте в надійних друзях?

Друге завдання – написати короткий текст (30–50 слів). Як правило, це може бути оголошення, записка, електронне повідомлення, наприклад:

Ви збираєтеся святкувати свій День народження. Напишіть у загальну групу електронне запрошення для ваших друзів. Вкажіть дату, час, місце, особливості святкування.

Сертифікаційний іспит з української мови як іноземної засвідчив добрий рівень підготовки випускників суботньої школи “Сонце в долонях” у Франкфурті-на-Майні.

Результати екзамену засвідчили, що з рецептивними видами мовленнєвої діяльності (читання та аудіювання) претенденти справилися краще, ніж з продуктивними (письмо і говоріння). Позитивно оцінено спонтанну реакцію на питання, темп мовлення, мовні засоби самовираження претендентів. Труднощі в говорінні виникали, коли претенденти не розуміли окремих реплік викладача. Дехто з учнів не застосовував тактики перепитування і продовжував говорити, не враховуючи питання/репліки викладача. Деколи претенденти не дотримувалися опису ситуації і торкалися тем, які не були вказані в завданні.

Найважчі для всіх претендентів були завдання з письма. Видно, що учні менше мають завдань у школі з цього виду мовленнєвої діяльності. Тому в екзаменаторів були зауваження як до правопису (сплутування б/в, м/т, п/р, написання ненаголошених), так і до послідовності викладу матеріалу, використання засобів зв'язності в тексті, лексичного багатства.

У майбутньому екзаменатори розглядають можливість запропонувати претендентам складати іспит окремо на рецептивні і продуктивні види мовленнєвої діяльності або видавати посвідчення про складання лише певного виду мовленнєвої діяльності.

Такі сертифікаційні іспити, з одного боку, дають можливість українським громадам за кордоном, суботнім школам зокрема, мотивувати дітей вивчати рідну (материнську) мову, не втрачати зв'язку з Україною, цікавитися через вивчення мови сучасними подіями у країні. З іншого боку, такі сертифікаційні іспити дають цікавий матеріал для аналізу фахівців, сприяють розвитку системи сертифікаційних іспитів з української мови як іноземної.

Список використаної літератури

1. Стандарт Львівського університету “Українська мова як іноземна”: рівні загального володіння (у співавторстві). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/Standart-L-vivs-koho-universytetu-ukrains-ka-mova-iak-inozemna-.pdf>

2. Українська мова як іноземна. Стандартизовані вимоги. Рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / [Д. Мазурик, О. Антонів, О. Синчак, Г. Бойко]. – Київ : Фірма “ІНКОС”, 2020. –186 с.

References

1. Standart Lvivskoho universytetu “Ukrainska mova yak inozemna”: rivni zahalnoho volodinnia (u spivavtorstvi). – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/Standart-L-vivs-koho-universytetu-ukrains-ka-mova-iak-inozemna-.pdf>

2. Ukrainska mova yak inozemna. Standartyzovani vymohy. Rivni volodinnia ukrainskoiu movoju yak inozemnoiu A1–S2. Zrazky sertyfikatsiinykh zavdan : posibnyk / [D. Mazuryk, O. Antoniv, O. Synchak, H. Boiko]. – Kyiv : Firma “INKOS”, 2020. –186 s.

*Стаття надійшла до редакції 20.03.2021
доопрацьована 27.03.2021
прийнята до друку 05.04.2021*

**“THE SUN IN THE PALMS”, OR THE FIRST EXPERIENCE OF
KNOWLEDGE CERTIFICATION OF UKRAINIAN AS A FOREIGN
LANGUAGE
AT THE SATURDAY SCHOOL IN FRANKFURT AM MAIN**

Oleksandra Antoniv

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 050 532 54 70
email: lesya.antoniv@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8114-2486>*

The certification of knowledge of Ukrainian as a foreign language is not a new problem, but it is still unresolved at the state level. Until recently, the levels of proficiency in the Ukrainian language and the scope of material covered by these levels were not clearly defined.

Owing to the joint work of teachers of the Department and the Center for International Education of Ivan Franko National University of Lviv, the Standard of Ivan Franko National University of Lviv on Ukrainian as a Foreign Language was approved in 2012 (Minutes 36/2 of the meeting of the Academic Council of Ivan Franko National University of Lviv of February 29, 2012). It became the first document in Ukraine, which, in accordance with *the European Recommendations on Language Education*, defined the scale of proficiency levels in Ukrainian as a foreign language, contained a description of the requirements for each level, and the testing procedure. The new version of the Standard of Ivan Franko National University of Lviv on Ukrainian as a Foreign Language (2018) expands and details the system of requirements for each level of proficiency in Ukrainian as a foreign language (from A1 to C2), contains a clear list of communication skills (all speech activities) listening, reading, writing, and speaking). By the aid of this Standard, foreign citizens or stateless persons, regardless of where they studied Ukrainian, according to which programs and plans, can confirm their level of proficiency in Ukrainian as a foreign language during the certification exam and obtain a certificate from Ivan Franko National University of Lviv.

More than two hundred foreigners of different ages, occupations and cultural identities, including scholars, representatives of foreign embassies, businessmen, religious figures, teachers, and students from around the world, have already received certificates of proficiency in the Ukrainian language.

In 2020, nine certificates of Ivan Franko National University of Lviv on language knowledge at levels B1 and B2 were granted to the graduates of the Saturday school “The Sun in the Palms” in Frankfurt am Main.

The article considers the procedure for conducting a certification exam in Ukrainian as a foreign language. It describes the components of the certification work, outlines the stages of preparation of materials, analyzes the positive results of cooperation with Saturday school educators, and points out the importance of supporting the Ukrainian-speaking environment abroad taking into account the challenges of the current situation.

Key words: certification exam in Ukrainian as a foreign language, the Standard of Ivan Franko National University of Lviv, Ukrainian as a foreign language, levels of proficiency in Ukrainian as a foreign language.